

ANNA TOMZA

Uniwersytet Łódzki, Polska

University of Łódź, Poland

e-mail: atomza@wpia.uni.lodz.pl

<https://orcid.org/0000-0002-3300-5997>

Od brytyjskiego *scire facias* do amerykańskiego *Good Behavior*: Historyczno-prawne ujęcie *impeachmentu* sędziowskiego w amerykańskiej jurysprudencji

Wstęp

Pojęcie *impeachmentu* częściej przykuwa uwagę politologów niż historyków i prawników. W polskiej literaturze pojawiają się prace nawiązujące do *impeachmentu*¹, brakuje jednak opracowań, które zwracają uwagę na jego niezwykłą historię i brytyjskie pochodzenie. W amerykańskiej jurysprudencji zagadnienie *impeachmentu* od lat 80. XX wieku stanowi przedmiot debat konstytucyjnych i rozważań polityczno-prawnych, nie tylko w związku z *impeachmentami* urzędników państwowych, w tym prezydentów, ale także z konstytucyjną gwarancją niezawisłości sędziów – i w takiej odsłonie nadaje mu się nowe znaczenie, określane *impeachmentem* sędziowskim². Głównym celem badań tego zagadnienia jest ustalenie, czy zachodzi jakakolwiek inna niż konstytucyjna możliwość usunięcia sędziego federalnego z urzędu, z pominięciem *impeachmentu*. Dotychczasowe analizy historyczne procesów sędziowskich wykazały, że najczęściej procedury te były oparte na przesłankach z artykułu II, sek-

¹ P. Laidler, *Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych Ameryki: od prawa do polityki*, Kraków 2011.

² W historii USA procedurę *impeachmentu* wszczęto 22 razy: 15 z nich dotyczyło sędziów, a w 8 sprawach postępowania zakończyły się usunięciem sędziów z urzędu. Zob. U.S. Senate: About Impeachment | Impeachment Cases, <https://www.senate.gov/about/powers-procedures/impeachment/impeachment-list.htm> [dostęp: 7.10.2025].

cji 4 Konstytucji USA, który stanowi, że podstawą *impeachmentu* mogą być jedynie „zdrada stanu, przekupstwo lub inne poważne przestępstwa i wykroczenia”. Jednak 15 kwietnia 1970 r., w trakcie przemowy, ówczesny lider mniejszości w Izbie Reprezentantów Gerald R. Ford dokonał rewolucji w tej procedurze, składając wniosek o *impeachment* przeciw sędziemu Williamowi O. Douglasowi na innej podstawie, którą wywiódł z artykułu III. Zmiana tradycyjnego podejścia do wszczynania procedury *impeachmentu*, szeroko rozwinięta w uzasadnieniu wniosku, stworzyła nową kategorię pojęciową w literaturze nazywaną *impeachmentem sędziowskim* (*judicial impeachment*), którego analiza historycznoprawna jest przedmiotem niniejszego artykułu.

Do realizacji badań zastosowano metodę dogmatyczno-prawną oraz analizę historyczną źródeł doktrynalnych. Użycie tych metod pozwala na odtworzenie pierwotnego znaczenia pojęć konstytucyjnych w kontekście ich brytyjskich korzeni, w szczególności *scire facias* i *Good Behaviour*. Postawiony w artykule problem badawczy nie był dotąd przedmiotem opracowania w polskiej literaturze.

1. *Impeachment* sędziowski – znaczenie ogólne

Federalny *impeachment* w USA to proces, w którym Izba Reprezentantów oskarża prezydenta, wiceprezydenta lub innego urzędnika federalnego o naruszenie Konstytucji³. Charakter *impeachmentu*, mimo że ma formę procesu, jest raczej naprawczy niż karny⁴. Wyrok nie może bowiem wykraczać poza usunięcie z urzędu, zakaz piastowania i korzystania z jakiegokolwiek urzędu honorowego, powierniczego lub zyskowego w Stanach Zjednoczonych. Procesy przeciwko sędziom wszczyna się głównie na podstawie zarzutu naruszenia przepisów zawartych w artykule II Konstytucji. Gdy kongresmen Ford złożył wniosek przeciw sędziemu Williamowi O. Douglasowi, w którym sformułował odrębną kategorię czynów, stanowiących podstawę wniosku o *impeachment* sędziowski, nastąpiła zmiana tradycyjnego podejścia do jego procedury. We wniosku Forda padają liczne argumenty przekonujące, że „[p]rzestępstwem kwalifikującym się do *impeachmentu* jest to, co większość Izby Reprezentantów uważa za takie w danym momencie historycznym”⁵. Swym przemówieniem Ford przekonał ponad stu kongresmenów do wszczęcia dochodzenia przeciwko sędziemu, mimo że nie postawiono mu zarzutów z artykułu II. Zdaniem

³ F. Thompson Jr., D.H. Pollitt, *Impeachment of Federal Judges: An Historical Overview*, „North Carolina Law Review” 1970, t. 49, nr 1, s. 88 i n.

⁴ J.P. Cole, T. Garvey, „Report No. R44260, *Impeachment and Removal*”, October 29, 2015. Staff of the *Impeachment Inquiry*, Committee on the Judiciary, House of Representatives, *Constitutional Grounds for Presidential Impeachment*, 1974.

⁵ Wystąpienie Forda: *House Floor Speech Impeach Justice Douglas*, April 15, 1970.

Forda sędziowie federalni nie są, wbrew obiegowej opinii, mianowani dożywotnio. Każdy urząd, zgodnie z Konstytucją, ma granice sprawowania. Urząd prezydenta ma kadencję czteroletnią, członków Izby Reprezentantów – dwuletnią, a sędziów – czas, gdy przestają się właściwie sprawować. Innymi słowy, granicę kadencyjności sędziów federalnych wyznacza, zdaniem kongresmena, artykuł III, który głosi, że sędzia sprawuje urząd podczas dobrego sprawowania (*during good behavior*)⁶. Wniosek o usunięcie sędziego z tego urzędu z powodu jego zachowań jest zatem legalną procedurą, choć nie jest *impeachmentem*⁷.

Zdaniem niektórych amerykańskich konstytucjonalistów tak rozumiany *impeachment*, określany sędziowskim, odgrywa istotną rolę w obecnej transformacji amerykańskiego systemu prawa, który dąży do wypracowania alternatywnej wobec *impeachmentu* metody usuwania sędziów federalnych⁸. Ci, którzy dążą do legalizacji stanowiska Forda, argumentując, że historyczne ujęcia procesów sędziowskich o *impeachment* dowodzą, iż sędzia może zostać usunięty z urzędu za złe zachowanie (*misbehavior*), które nie jest przestępstwem, realizują współczesną politykę prawa konstytucyjnego⁹.

Dokonując analizy historycznej procesów o *impeachment* przeciwko sędziom, można stwierdzić, że największy wpływ na kształtowanie się jego nowej drogi miały sprawa Douglasa i sprawa Johna Pickeringa. Zwróćmy zatem uwagę na ich przebieg. John Pickering był sędzią federalnego sądu okręgowego New Hampshire. W ocenie senatora stanu Wirginia Williama Gilesa, mimo że sędzia Pickering z pewnością nie dopuścił się zdrady stanu, przekupstwa ani innych ciężkich przestępstw czy wykroczeń, był idealnym politycznym obiektem manipulacji. Sędzia, jak piszą Frank Thompson Jr. i Daniel H. Pollitt, od jakiegoś czasu był nieszczęsnym starcem i niepoczytalnym pijakiem, wyraźnie niezdolnym do pełnienia obowiązków sędziego federalnego. Senator, który chciał usunąć sędziego z pobudek politycznych, twierdził, że z powodu niebezpiecznych poglądów zagrażających ludności, które reprezentuje sędzia, nie może sprawować władzy. W istocie senatorowi chodziło o usunięcie sędziego z urzędu, by na jego miejsce powołać sędziego okręgowego Jeremiaha Smitha, zwolennika Thomasa Jeffersona¹⁰. Sędzia nie został usunięty z urzędu w pierwszym postępowaniu, ale Pickering na pierwszą rozprawę po powrocie przyszedł pijany.

⁶ Ibidem.

⁷ F. Thompson Jr., D.H. Pollitt, *Impeachment of Federal Judges...*, s. 89–92.

⁸ R. Berger, *Impeachment of Judges and „Good Behavior” Tenure*, „The Yale Law” 1970, t. 79, nr 8, s. 1475.

⁹ Trzydziestu trzech sędziów zostało oskarżonych o oszustwa finansowe i łapówkarstwo. Dwudziestu dwóch zrezygnowało z pełnienia urzędu. Za zdradę państwa w 1862 r. został skazany sędzia West Humphreys, który przyłączył się do Konfederacji. Zob. M.J. Gerhardt, *The Federal Impeachment Process, A Constitutional and Historical Analysis*, Chicago 1992, s. 108–109.

¹⁰ F. Thompson Jr., D.H. Pollitt, *Impeachment of Federal Judges...*, s. 96.

Ponieważ kolejne sprawy rozpatrywał także w stanie upojenia alkoholowego, ponownie wszczęto procedurę *impeachmentu*. Sędzia nie stawiał się na przesłuchanie, wysyłając na niego swego syna. Ten na przesłuchaniu bronił ojca federalistyczną interpretacją Konstytucji, zgodnie z którą tylko sędzia, który popełnił czyn karany przez prawo karne, może zostać usunięty z urzędu. Pomimo braku dowodów na popełnienie przestępstwa sędzia został usunięty z urzędu 12 marca 1804 r. Sędzia Chase był przywódcą Konwencji Maryland, a do Sądu Najwyższego nominował go prezydent Waszyngton. Początkowo niczym się nie wyróżniał w swoim zachowaniu, jednak z czasem zaczął być agresywny, znęcał się nad adwokatami, bił świadków. Jego przyjacielem był John Marshall, który podczas przesłuchania w Senacie nie bronił Chase'a, a jedynie stwierdził, że jego przyjaciel jest ciemniejszym i apodyktycznym tyranem¹¹.

Wieloznaczność pojęcia *impeachmentu* wykorzystał kongresmen Ford, oskarżając sędziego Willima Douglusa. Zawilościom tej sprawy warto poświęcić więcej uwagi. Sędzia Douglas 31 grudnia 1974 r. doznał udaru mózgu. Po udarze w październiku 1975 r. powrócił do pracy, ale po niedługim sprawowaniu urzędu stwierdził, że nie jest w stanie pełnić dalej funkcji sędziego. 12 listopada 1975 r. przeszedł na emeryturę zgodnie z postanowieniami regulaminu Sądu Najwyższego¹². Sprawa sędziego wzbudziła zainteresowanie teoretycznoprawne w kontekście przejścia sędziego federalnego na emeryturę, ponieważ Konstytucja nie zawiera takich uregulowań. Ford, wykorzystując nieporadność sędziego, złożył przeciw niemu wniosek o rozpoczęcie procedury *impeachmentu*, dążąc do postawienia go w stan oskarżenia i zarzucając mu czyny naruszające klauzulę dobrego sprawowania (*Good Behavior Clause*)¹³. Jednym z zarzutów, jakie Ford postawił Douglasowi, było wygłaszanie poglądów politycznych. Douglas napisał przedmowę do książki Dana L. Thrappa o ideologiach komunistycznych, która zawierała fragmenty sugerujące, że przemoc i bunt przeciwko rządowi mogą być w pewnych okolicznościach usprawiedliwione. Ford uznał to za „podżeganie do rewolty” i zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. Dochodzenie w tej sprawie było prowadzone przez kongresmena Emanuela Cellerę i wykazało, że zarzuty postawione przez Forda były bezpodstawne. Zdaniem niektórych badaczy celem kongresmena było wykazanie, że pełną kompetencję do uznania sędziego za winnego zarzucanych mu czynów ma wyłącznie Izba Reprezentantów, a do procedury wszczęcia *impeachmentu* nie jest konieczny popełniony czyn karny¹⁴. Dotąd zachowywano bowiem zasadę, że *impeachmentowi* podlegają czyny, które – jak

¹¹ Ibidem, s. 98.

¹² 28 U.S.C. § 371(b), 1970.

¹³ M.J. Gerhardt, *The Federal Impeachment Process...*, s. 105 i n.

¹⁴ Co ciekawe, opinia publiczna nie uznała czynów Douglasa za „ciężkie przestępstwa”, ale wniosek o jego skazanie poparło 109 kongresmanów. Warto zauważyć, że sprawa sędziego Douglasa pokazała, że w debacie o *impeachmentie* istnieje, oprócz politycznego, problem systemowy, który

wskazuje Konstytucja – należą do kategorii „ciężkich przestępstw” (*High Crimes*)¹⁵. Ford dążył jednak do uznania, że każde zachowanie, które Izba Reprezentantów uzna za niewłaściwe (*misbehavior*), może być podstawą do usunięcia sędziego z urzędu. To ostatnie twierdzenie jest istotne, ponieważ zaakceptowane przez Izbę Reprezentantów w pełni uzasadnia potrzebę wprowadzenia nowej, pozakonstytucyjnej, regulacji usuwania sędziów z urzędu, która była przewidziana w brytyjskim *impeachmentie*.

2. Od *scire facias* do *impeachmentu*

Instytucja *impeachmentu* wywodzi się z angielskiego prawa zwyczajowego. Jak podają źródła, pierwszy proces odbył się w 1376 r., gdy Izba Gmin skierowała akt oskarżenia przeciwko Richardowi Lyonsowi¹⁶. Jak wynika z danych historycznych, ówczesnej procedurze, której podstaw należy szukać w *scire facias*¹⁷, podlegali zarówno urzędnicy publiczni, jak i osoby prywatne. *Scire facias* oznacza „ujawnić” (ang. *make-known*), a według analiz historycznych powstało ono dla angielskich monarchów, by mogli je stosować w celach politycznych¹⁸. Jako przykład źródła podają sprawę sir Johna Waltera, którego w 1629 r. Karol I w drodze *scire facias* oskarżył o złe zachowanie¹⁹. Walter, nieświadomy procedury *scire facias*, poddał się jej, uważając się za niewinnego. Jak twierdził: „Jestem przekonany o mojej niewinności i wiernej służbie Jego Królewskiej Mości, dlatego poddam się procesowi”²⁰. Jednak w trakcie procedowania nie skupiono się na udowadnianiu zarzucanego mu złego zachowania, ale na udowadnianiu dobrego zachowania. Te kategorie czynów nie miały jasnych kryteriów, a co za tym idzie – zachowanie nie mogło zostać poddane obiektywnej ocenie. Wykazanie dobrego zachowania było natomiast podstawą

dotyczy możliwości zaprzestania sprawowania urzędu sędziego choćby z powodów zdrowotnych. Zdaniem niektórych niepełnosprawność wyklucza dobre sprawowanie.

¹⁵ R. Berger, *Impeachment of Judges...*, s. 1475 i n.

¹⁶ J.D. Feerick, *Impeaching Federal Judges: A Study of the Constitutional Provisions*, „Fordham Law Review” 1970, t. 39, nr 1, s. 5.

¹⁷ O tradycji *scire facias* wykorzystywanej w analizie historycznej warunkowego zwolnienia z więzienia: J. Schuman, *Revocation at the Founding*, „Michigan Law Review” 2024, t. 122, nr 7, s. 1381–1441; T.C. Foster, *A Treatise on the Writ of Scire Facias*, London 1851, s. 295–301.

¹⁸ W ten sam sposób wykorzystał *scire facias* Karol II, gdy w 1672 r. zmusił do odejścia z urzędu sir Johna Archera z Court of Common Pleas. Zob. F. Thompson Jr., D.H. Pollitt, *Impeachment of Federal Judges...*, s. 87.

¹⁹ M.A. Ziskind, *Judicial Tenure in the American Constitution: English and American Precedents*, „The Supreme Court Review” 1969, t. 1969, s. 138.

²⁰ S. Prakash, D. Smith, *How To Remove a Federal Judge*, „The Yale Journal” 2006, t. 116, s. 94 i n. O podobieństwach *scire facias* i *impeachmentu*: B. Shartel, *Federal Judges – Appointment, Supervision, and Removal – Some Possibilities Under the Constitution*, „Michigan Law Review” 1930, t. 28, s. 870.

dalszego sprawowania urzędu. Walterowi nie udało się tego uczynić i mimo braku wyroku skazującego go za złe zachowanie, którego mu nie udowodniono, musiał zrezygnować z urzędu.

W obawie przed nadużyciami *scire facias*, które jako pierwowzór *impeachmentów* spotkało także słynnego sędziego Edwarda Coke'a²¹, ojcowie założyciele dodali zabezpieczenia, które mają postać klauzul konstytucyjnych, w postaci klauzul *Tenure* oraz *Good Behavior*²². Powodem tego były stanowiska reprezentowane przez federalistów. Jeden z czołowych ojców założycieli, Aleksander Hamilton, przekonywał, że *impeachment* to postępowanie w sprawie popełnienia przestępstwa wynikającego z niewłaściwego zachowania osób publicznych, inaczej mówiąc: postępowania w sprawie nadużycia lub naruszenia zaufania publicznego przez urzędnika państwowego²³. Przedmiotem tego postępowania są czyny, których bezpośrednią ofiarą jest społeczeństwo. Czyny zasługujące na ukaranie muszą być na tyle dotkliwe dla społeczeństwa, by procedura usuwania urzędników państwowych, zwłaszcza sędziów federalnych, nie stała się politycznym narzędziem władzy ustawodawczej i wykonawczej, jak miało to miejsce w Koronie Brytyjskiej²⁴.

Konstytucyjne pojęcie *Good Behavior* oznacza, według federalistów, jedynie dobre zachowanie, a jego znaczenie zostało dostosowane do amerykańskiego ustroju²⁵. Jego pierwotne, brytyjskie znaczenie, które łączy się ze sprawowaniem nadzoru nad majątkiem, oznaczało także brak złego zachowania (*misbehaviour*) i w tej wersji zostało odrzucone na Konwencji Filadelfijskiej. Zdaniem przeciwników federalistów, skoro początkowo w ramach *Good Behaviour* majątkiem mogły zarządzać osoby prywatne, naruszenie go nie wymaga uruchamiania procedury *impeachmentu*, a usunięcie z urzędu odbywa się na drodze cywilnej. Dopiero z czasem, gdy majątki powierzano tylko urzędnikom państwowym, stała się ona konieczna. Pierwszą zasadą regulującą

²¹ M.A. Ziskind, *Judicial Tenure...*, s. 135.

²² Aleksander Hamilton przekonał do swego stanowiska nawet Thomasa Jeffersona. O konieczności wprowadzenia klauzuli dobrego zachowania do Konstytucji Jefferson pisał nawet w szkicu Pierwszej Konstytucji Wirginii. Zob. B. Long, *Genesis of the Constitution of The United States of America*, Ann Arbor 1926, s. 189–190; A. Nevins, *The American States During and After The Revolution 1775–1789*, New York 1924 s. 166–167; R. Berger, *Impeachment: The Constitutional Problems*, Cambridge, Mass. 1999.

²³ Esey nr 78 podpisany przez Hamiltona jako Publius. Zob. J. Goebel (red.), *The Law Practice of Alexander Hamilton*, New York 1964, s. 101–103.

²⁴ M. Redish, *Judicial Independence and the American Constitution. A Democratic Paradox*, Stanford 2007, s. 150.

²⁵ W *The Federalist* słowo *impeachment* pada aż 72 razy. Najwięcej uwagi poświęcił mu Hamilton w Eseju nr 72 i 65, z 7 marca 1788 r., pt. *A Further View of the Constitution of the Senate, in Relation to Its Capacity as a Court for the Trial of Impeachments*. Zob. A. Hamilton, J. Madison, J. Jay, *The Federalist Papers*, New York 1788.

zakończenie sprawowania urzędu był okres pięciu lat²⁶. Jeśli dobre sprawowanie urzędu nad majątkiem lub własnością nie było zakłócone złym zachowaniem w tym czasie, to trwało²⁷. W ten sposób ukształtowała się tradycja *tenure*. Pojęcie *tenure* oznaczało bowiem w wersji pierwotnej „nieusuwalność” na czas, na jaki powierza się mienie. W wyniku nieprzestrzegania dobrego sprawowania pozbawiano funkcji zarządczej.

3. *High Crimes and Misdemeanors*

Na kształt współczesnej debaty o *impeachmentie* sędziowskim ogromny wpływ ma analiza konstytucyjnych pojęć: *High Crimes and Misdemeanors*. Zwolennicy tradycyjnego konstytucjonalizmu uważają bowiem, że wszczynanie *impeachmentu* wobec sędziów możliwe jest tylko wtedy, gdy następuje przejście sędziego ze stanu dobrego sprawowania w stan zachowania przestępczego (*criminal behavior*), które narusza uczciwość sędziowską (*integrity*). Z tego poglądu zrodziła się debata nad kolejnym pojęciem konstytucyjnym określającym warunki wszczęcia *impeachmentu*, tj. *High Crimes*. Zdaniem niektórych badaczy wywodzi się ono od angielskiego pojęcia *great offenses*²⁸. Znany konstytucjonalista Cass Sunstein, który został powołany w procesie prezydenta Clintona do komisji opiniotwórczej, dokonując późniejszych analiz, doszedł do przekonania, że najlepsze ujęcie *impeachmentu* odwołuje się do rozumienia konstytucyjnego znaczenia *High Crimes and Misdemeanors*²⁹. Ich genezą jest procedura *misdemeanor*, którą wykonywała pod angielskim prawem Izba Gmin (The House of Common). Z tej działalności pochodzi pojęcie publicznego złego zachowania – *misdemeanor*, a dokładnie *public misconduct*. W tradycji brytyjskiej publiczne złe zachowania, choć z góry uznawane są za ciężkie przestępstwa, nie muszą być zawarte w prawie karnym. Ich ciężar nie jest określany szkodą na jednostce, a na społeczeństwie. Innymi słowy, określenie *high crimes* nie dotyczy przestępstw skatalogowanych, ale jest kategorią zbrodni politycznych (*political crimes*) popełnionych

²⁶ Zasadę tę zastosowano również do sędziów pokoju, ale nie do sędziów federalnych. Jednak w sprawie *Marbury v Madison* rozważano pojęcie *Tenure* w związku z kadencyjnością sędziego pokoju. Zob. J.H. Shugerman, *Presidential Removal: The Marbury Problem and the Madison Solutions*, „Fordham Law Review” 2021, t. 89, s. 2089. M.J. Broyde wskazuje z kolei na podobieństwa między rolą Senatu w procesie o *impeachment* a ławą przysięgłych. M.J. Broyde, *Expediting impeachment: Removing article III federal judges after criminal conviction*, „Harvard Journal of Law & Public Policy” 1994, t. 12, nr 1, s. 194 i n.

²⁷ *Tenure*, które pochodzi od łacińskiego *tenere*, oznacza „dzierżyć”, zatem w pierwszym znaczeniu nie było związane z dożywotnim sprawowaniem urzędu, ale z faktycznym, fizycznym „trzymaniem” powierzonego mienia. S. Prakash, D. Smith, *How To Remove...*, s. 91.

²⁸ R. Berger, *Impeachment: The Constitutional...*

²⁹ C.R. Sunstein, *Impeachment. A Citizen's Guide*, Cambridge, Mass. 2017, s. 5.

wobec państwa (*state*). Procedurę ich osądzania przeprowadzała Izba Lordów, która mogła odstąpić od wymierzenia kary. Głównym problemem, z którym mierzyło się wówczas angielskie prawo, była wieloznaczność pojęcia *high*³⁰. Zdaniem niektórych dotyczyło ono hierarchii urzędniczej i ciężaru odpowiedzialności za decyzje, nie zaś ciężaru przestępstw. Zdaniem innych *high crimes* łączy oba te znaczenia, czyli dotyczy urzędników państwowych wysokiego szczebla, których decyzje mają wielką wagę dla państwa. Stąd należałoby rozróżnić znaczenia *high crimes* w prawie karnym i w procedurze politycznej. W prawie karnym chodzi o poważne przestępstwo (*serious crimes*), rozumiane jako zwrot techniczny. W procedurze politycznej, prowadzonej przez Izbę Lordów, chodzi zaś o wagę, ciężar czynu – złe zachowanie wobec państwa (*misconduct*). Czyny te nie muszą więc wynikać z prawa karnego, nie da się ich sklasyfikować, ponieważ nie da się sklasyfikować złego zachowania, zależy ono od wielu czynników. Sunstein, powołując się na Bergera, który wskazuje na rodzaje *high crimes* i *misdeemeanors*, za przykładowe zachowania uznaje: przeznaczenie przyznanych środków na cele inne niż określone, zapewnianie urzędów nieodpowiednim i niegodnym ich piastowania osobom, wszczynanie, ale nieprowadzenie postępowań sądowych, doprowadzenie do wygaśnięcia ważnych umów dla państwa przez niedokonanie wypłaty środków, uniemożliwienie politycznemu wrogowi kandydowania w wyborach i spowodowanie jego bezprawnego aresztowania³¹. Zdaniem Sunsteina angielskie procedury zmierzały w kierunku uznania *high crimes* za przekroczenie uprawnień. Oznaką republikańskiego ducha *impeachmentu* miało być zaś postawienie w stan oskarżenia prezesa Sądu Najwyższego Massachusetts Petera Oliviera za podporządkowanie się prawu Korony. Zdaniem Zgromadzenia prezes Sądu może stanowić prawo, pomagać Koronie, ale nie może wykonywać praw Korony³².

Kongresmen Ford również wykorzystał te niespójności pojęciowe³³. Co ciekawe, zdaniem Raula Bergera wywód kongresmena zawiera jednak błąd kategoryjny. Przywołanie w jednym argumencie ciężkich przestępstw i dobrego zachowania pomija fakt ich przynależności do odrębnych kategorii pojęciowych³⁴. Użyty w artykule II Konstytucji zapis *High Crimes and Misdemeanors* należy do kategorii czynów znanych i rozpoznawalnych w prawie karnym³⁵. Oznacza to, że ojcowie założyciele użyli go

³⁰ Ibidem, s. 36.

³¹ R. Berger, *Impeachment of Judges...*, s. 1475.

³² Ibidem, s. 38–39.

³³ M. Redish, *Judicial Independence...*, s. 80.

³⁴ R. Berger, *Impeachment of Judges...*, s. 1475 i n.; idem, *Impeachment for "High Crimes and Misdemeanors," in The Henry M. Hart, Jr. Memorial Festschrift, "California Law Review"* 1971, t. 44, s. 512–513.

³⁵ W debacie przeciwko *impeachmentowi* pojawił się także krytyczny argument praktyczny. Jak pokazuje historia, trwające zwykle 16–17 dni procesy o *impeachment* sędziów amerykańskich są nieefektywne i niecelowe, a działania Kongresu w sprawach oskarżających sędziów o złe zachowanie jedynie zajmują czas kongresmenom, odrywając ich od działań ustawodawczych. *Impeachment*,

celowo w formie terminu technicznego, który wskazuje na jego jasne rozumienie i znaczenia³⁶. *Good behavior* jest terminem poddającym się interpretacji konstytucyjnej. Jego brytyjskie pochodzenie ma znaczenie, ale Berger, jako ojciec oryginalizmu, twierdzi, że jest ono bardziej republikańskie niż brytyjskie. Znaczenie *good behaviour* w tradycji angielskiej nie miało żadnego związku z *impeachmentem*, ale było kryterium stosowanym do oceny, czy doszło do niewłaściwego zachowania (*judging misbehavior*)³⁷. Przeciwnicy federalizmu i oryginalizmu uważają natomiast, że skoro pojęcie *Good Behavior* zawarte w Konstytucji ma tradycję brytyjską, to na podstawie przyjętej techniki interpretacyjnej w sprawie *United States v. Wilson*, która stała się kanonem orzekania, należy przyjąć, że jeśli interpretowane znaczenie konstytucyjne ma źródło w prawie angielskim, to należy je podtrzymać³⁸. Z drugiej strony, przekonują, że skoro *impeachment* jest wyrazem republikańskiej zasady rządów ludu i jej najważniejszym mechanizmem, zabezpieczającym republikańską zasadę, że to „my naród” rzędzi państwem, a zarazem jest przeznaczony tylko dla narodu, nie dla sędziów ani polityków, to – jak pisze Sunstein – nie powinien służyć do politycznych manipulacji. A jeśli naród stwierdzi, że głowa państwa jest skorumpowana, to możemy jej powiedzieć dość – właśnie dzięki *impeachmentowi*³⁹. Sunstein uważa, że Benjamin Franklin na pytanie zadane mu przez Mrs Powell: „Doktorze Franklin, co nam dałeś – monarchię czy republikę?” jasno odpowiedział: „Republikę, póki zdołacie ją utrzymać” i w ten sposób zdefiniował *impeachment*⁴⁰. Franklin uznawał monarchię brytyjską za władzę szkodliwą, dążącą do tyranii. Dlatego rewolucja amerykańskiego establishmentu nie miała na celu zbudowania nowej monarchii, ale odłączenie się od Korony Brytyjskiej i podarowanie amerykańskiemu ludowi wolnego kraju w postaci republiki. Konstytucja jest tego wyrazem i nie od jej treści, ale od tego, co z nią zrobią ludzie (*We The People*), zależeć będzie przyszłość republiki stworzonej przez wielkie umysły. Zdaniem Sunsteina sprawa rozumienia znaczenia i właściwej roli,

żeby przyniósł efekt, musi uwzględnić jednocześnie wiele elementów. Jest on jak stutonowe działo, które potrzebuje skomplikowanej maszyny, aby ustawić ją w odpowiednim miejscu, załadować sporo ładunku i prochu, aby je wystrzelić, oraz dużego obiektu, w który należy celować. R. Berger, *Impeachment of Judges...*, s. 1475.

³⁶ Warto dodać, że znawca amerykańskiej debaty konstytucyjnej USA Dale Carpenter twierdzi, że wbrew obiegowej opinii za podstawę zmiany amerykańskiego prawa konstytucyjnego nie uznaje się najsłynniejszej sprawy *Marbury v. Madison*, ale wszczęcie procedury *impeachmentu* wobec prezydenta Clintona. Jedni uznają opinię sędziego Marshalla za świętą i cytują w podręcznikach prawa, inni nie zwracają na nią uwagi. D. Carpenter, *Judicial Supremacy and its Discontents*, „Constitutional Commentary” 2003, t. 20, s. 405.

³⁷ S. Prakash, D. Smith, *How To Remove...*, s. 88–89.

³⁸ 32 U.S. (7 Pet.) 150, 160, 1833.

³⁹ C.R. Sunstein, *Impeachment...*, s. 13–24.

⁴⁰ Ibidem, s. 1.

jaką nadali *impeachmentowi* ojcowie założyciele, nie jest kwestią otwartą, do czego jednak dążą przeciwnicy federalistów⁴¹.

Zakończenie

Zasadniczym celem badawczym artykułu była analiza zmiany paradygmatu interpretacyjnego, zapoczątkowanej w 1970 r. przez kongresmena Geralda R. Forda. Ford postulował, że konstytucyjną podstawą usunięcia sędziego federalnego powinno być naruszenie klauzuli dobrego sprawowania z artykułu III Konstytucji, niezależnie od wystąpienia i popełnienia czynu o charakterze przestępczym. To stanowisko podważyło tradycyjną interpretację, zakorzenioną w artykule II, która ograniczała *impeachment* do przypadków „poważnych przestępstw”.

Dokonana analiza dowodzi, że historia konstytucyjnego *impeachmentu* ma fundamentalne znaczenie dla współczesnej debaty o *impeachmentie* sędziowskim, która zmierza do stworzenia alternatywy dla *impeachmentu* politycznego, zawartego w artykule II, i przyjęcia nowej metody usuwania sędziów na podstawie artykułu III. Zdaniem zwolenników ewolucyjnej teorii Konstytucji jest w nim zawarty instrument kontroli behawioralnej opartej na klauzuli dobrego sprawowania (*Good Behavior*). Utrzymująca się niejednoznaczność normatywna terminów określających *impeachment* daje możliwość jej rozwoju. Aleksander Hamilton w obawie przed zmianą ustrojową, która może doprowadzić do zachwiania równowagi władzy (*check and balance*) nadał angielskiemu pojęciu *good behavior* znaczenie techniczne, które opisał w *Federalistach*. Jego celem było wykazanie, że jeśli powodem wszczęcia procedury *impeachmentu* wobec sędziego będzie nawet ogólnie sformułowany zarzut złego zachowania, to należy się obawiać, jak w przypadkach brytyjskich *scire facias*, że sędzia nie będzie zdolny się wybronić, tak jak nie potrafili się wybronić urzędnicy i sędziowie brytyjscy. Nie ma ludzi bez wad, nie ma definicji złego zachowania, a zatem każda aktywność (nawet wyrok niezgodny z oczekiwaniami społeczeństwa) będzie mogła zostać uznana za *misbehavior*⁴². Umożliwienie procedury usuwania sędziów może jednak stać się narzędziem politycznych manipulacji i zachwieje zasadę *check and balance*.

Pomimo słusznych obaw Hamiltona, wsłuchując się w głosy krytyki w debacie przeciwko nim, wszczętej przez kongresmena Forda, wydaje się, że spór o podstawy usunięcia sędziów federalnych z urzędu jest uzasadniony⁴³. Bez wątplenia dotyczy

⁴¹ Ibidem, s. 2.

⁴² Ibidem.

⁴³ M. Redish uważa, że Hamilton zawarł w *The Federalist* sprzeczne opinie o dożywotności etaty, gdyż w Eseju nr 78 popiera bezwarunkowe etaty, a w Eseju nr 79 mówi, że sędziowie obłąkani nie mogą sprawować władzy. M. Redish, *Judicial Independence...*, s. 78.

on luki w regulacji Konstytucji, którą ojcowie założyciele celowo pozostawili, by tak jak *judicial review* mogła ukształtować się w praktyce.

BIBLIOGRAFIA

- Berger R., *Impeachment of Judges and „Good Behavior” Tenure*, „The Yale Law Journal” 1970, t. 79, nr 8, s. 1475–1532.
- Berger R., *Impeachment for “High Crimes and Misdemeanors,” in The Henry M. Hart, Jr. Memorial Festschrift*, „California Law Review” 1971, t. 44, s. 1475–1531.
- Berger R., *Impeachment: The Constitutional Problems*, Cambridge, Mass. 1999.
- Broyde M.J., *Expediting impeachment: Removing article III federal judges after criminal conviction*, „Harvard Journal of Law & Public Policy” 1994, t. 12, nr 1, s. 158–222.
- Carpenter D., *Judicial Supremacy and its Discontents*, „Constitutional Commentary” 2003, t. 20, s. 405–436.
- Feerick J.D., *Impeaching Federal Judges: A Study of the Constitutional Provisions*, „Fordham Law Review” 1970, t. 39, nr 1, s. 1–58.
- Foster T.C., *A Treatise on the Writ of Scire Facias*, London 1851.
- Gerhardt M.J., *The Federal Impeachment Process, A Constitutional and Historical Analysis*, Chicago 1992.
- Goebel J. (red.), *The Law Practice of Alexander Hamilton*, New York 1964.
- Hamilton A., Madison J., Jay J., *The Federalist Papers*, New York 1788.
- Laidler P., *Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych Ameryki: od prawa do polityki*, Kraków 2011.
- Long B., *Genesis of the Constitution of The United States of America*, Ann Arbor 1926.
- Nevins A., *The American States During and After The Revolution 1775–1789*, New York 1924.
- Prakash S., Smith D., *How To Remove a Federal Judge*, „The Yale Journal” 2006, t. 116, s. 72–137.
- Redish M., *Judicial Independence and the American Constitution. A Democratic Paradox*, Stanford 2007.
- Schuman J., *Revocation at the Founding*, „Michigan Law Review” 2024, t. 122, nr 7, s. 1381–1441.
- Shartel B., *Federal Judges – Appointment, Supervision, and Removal – Some Possibilities Under the Constitution*, „Michigan Law Review” 1930, t. 28, s. 870–909.
- Shugerman J.H., *Presidential Removal: The Marbury Problem and the Madison Solutions*, „Fordham Law Review” 2021, t. 89, s. 2085–2112.
- Sunstein C.R., *Impeachment. A Citizen’s Guide*, Cambridge, Mass. 2017.
- Thompson F. Jr., Pollitt D.H., *Impeachment of Federal Judges: An Historical Overview*, „North Carolina Law Review” 1970, t. 49, nr 1, s. 87–121.
- Ziskind M.A., *Judicial Tenure in the American Constitution: English and American Precedents*, „The Supreme Court Review” 1969, t. 1969, s. 135–154.

FROM THE BRITISH *SCIRE FACIAS* TO THE AMERICAN *GOOD BEHAVIOR*:
A HISTORICAL AND LEGAL ANALYSIS OF JUDICIAL IMPEACHMENT
IN AMERICAN JURISPRUDENCE

Abstract

This article provides a historical and legal analysis of the evolution of the institution of judicial impeachment within the American constitutional order, emphasising its British roots and contemporary interpretive dilemmas. Despite the Framers' clear reluctance towards the institutional legacy of the British Crown, the impeachment mechanism was incorporated into the U.S. Constitution as a means of control over public officials, including federal judges. Key safeguards against arbitrariness, stemming from fears of the English *scire facias* – a procedure that allowed the monarch to remove an officer based on a presumption of “misbehaviour,” shifting the burden of proof to the accused – include the precise clauses of *Good Behaviour*, guaranteeing tenure “during good behaviour,” and *High Crimes and Misdemeanours*. The main research problem concerns the paradigm shift in interpretation initiated on April 15, 1970, by Congressman Gerald R. Ford, who, in his resolution against Supreme Court Justice William O. Douglas, advocated for the Justice's removal based on a violation of the Good Behavior Clause, irrespective of the commission of a criminal offence. This shift challenged the traditional understanding of impeachment as a remedial procedure of a politico-criminal nature, opening the debate on an alternative, behavioural method of judicial control. The analysis demonstrates that the normative ambiguity of the British concepts of “good behaviour” and “tenure” has a profound impact on the contemporary constitutional debate regarding the possibilities of removing judges from office.

Keywords: judicial impeachment, *scire facias*, *Good Behaviour*, *High Crimes and Misdemeanours*, judicial independence, US constitutional jurisprudence